

478: Kim Pazara Girerken "Lâ İlâhe İllallah...Derse" Hadisi Sahih midir?

Tarık Ebu Abdullah

26 Nis, 2020

<https://ilimvecihat.com>

SORU

Es-selamun aleykum hocam, bu hadis hakkında bu zikir yapıldığında bir milyon sevap yazıldığı bir milyon günahın silindiği ve cennette köşk yapılacağı gibi bir eklenti mevcut sıhhat derecesi nedir? İnşallah bilgilendirirseniz çok güzel olur, Allah razı olsun. "Allâh'tan başka ilâh yoktur, O tekdir, O'nun ortağı yoktur, mülk ve hamd O'na âittir. Hayatı O verir, ölümü de O verir. Kendisi diridir, ölümsüzdür. Hayırlar O'nun elindedir. O her şeye kâdirdir. Kim bu duâyı okursa Allah (celle celaluhu) ona bir milyon sevâb yazar, bir milyon da (günâhını) affeder ve mertebesini bir milyon derece yüceltir." Bir rivâyette, üçüncü mükâfata bedel, "Onun için cennette bir köşk yapar" denmiştir. (Tirmizî, Da'avât 36, 3424)

CEVAP

Ve aleykumusselamu ve rahmetullah. Hamd Allah'a mahsustur.

Muhterem kardeşim, birincisi sual ettiğin hadiste zikredilen ecir mutlak değildir. Bilakis pazarda söylemekle kayıtlıdır.

Rivayetler مَنْ قَالَ فِي السُّوقِ (kim pazara girer ve şöyle derse), مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَقَالَ (kim pazarda şöyle derse), مَنْ قَالَ حِينَ يَدْخُلُ السُّوقَ (kim pazara girerken şöyle derse), مَنْ خَرَجَ إِلَى السُّوقِ فَقَالَ (kim pazara çıkar ve şöyle derse) lafızlarıyla geliyor.

Ve ikincisi, bu hadis birçok yoldan rivayet edilmiştir. Fakat hepsi illetli ve zayıftır. Şahitleri de aynı şekilde illetli ve zayıftır. Rivayet yolların birbirilerini desteklemeleri ve şahitlerle güçlenmesi de söz konusu değildir.

Birinci yol: Amr bin Dinar, Salim'den, o da babası Abdullah'tan, o da babası Ömer'den.

Amr bin Dinar, Kahraman Alu'z-Zubeyr. Künyesi Ebu Yahya el-Basri el-A'var'dır. Zayıftır. Hadisi münkerdir.

İbnu Ebi Hatim (rahimehullah) "İllel"inde şöyle der: "Babama bu hadisi sordum "Bu hadis cidden münkerdir" dedi". Ve İmam el-Buhari, İmam en-Nesei, İmam Ebu Davud ve İmam et-Tirmizi (rahimehumullah)'da hadise bu yoldan münker demişlerdir.

İkinci yol: Ezher bin Sinan, Muhammed bin Vasi'dan, Salim'den, o da babası Abdullah'tan, o da babası Ömer'den.

Ezher bin Sinan el-Kureşi. Künyesi Ebu Halid el-Basri'dir. Zayıftır.

Üçüncü yol: İmran bin Muslim'den, o da Abdullah bin Dinar'dan, o da ibni Ömer'den.

Bu yol zahiren selimdir ama durum böyle değildir. Çünkü bu senette İmran bin Muslim sika olan İmran bin Muslim el-Minkari el-Kasir değildir. İmam et-Tirmizi (rahimehullah) "İllel"inde şöyle der: "Bu hadisi Muhammed'e (yani İmam el-Buhari'ye) sordum. "Bu hadis münkerdir" dedi. Senetteki İmran bin Muslim İmran el-Kasir midir? diye sordum. "Hayır! O hadisi münker olan bir şeyhtir" dedi."

Abdullah bin Dinar'a gelince o ittifaken sikadır. Lakin ravi Amr bin Dinar diyeceğine Abdullah bin Dinar demiştir ve Salim bin Abdullah'ı da senetten düşürmüştür. İbnu Ebi Hatim (rahimehullah) "İllel"inde şöyle der: "Bu hadis hatalıdır. Çünkü doğru senet İmran bin Muslim, Amr bin Dinar Kahraman Alu'z-Zubeyr'den, Salim'den, o da babasından şeklindedir. Ama ravi hata yapmış ve Amr bin Dinar yerine Abdullah bin Dinar olarak rivayet etmiş ve Salim'i senetten düşürmüştür."

Dolayısıyla bu rivayet yolu da zayıf ve münkerdir.

Dördüncü yol: Ebu Halid el-Ahmer'den, o da Muhesir bin Habib'ten, o da Salim'den, o da babası Abdullah'tan, o da babası Ömer'den.

İmam Ali bin Medini (rahimehullah) şöyle der: "Muhesir'in Selim'den "Kim pazara girer" hadisine gelince, Muhesir muhakkak sikadır, ilim ehliendir. Ama Ebu Halid el-Ahmer'in onunla likası yoktur. Ondan yalnız Sevr bin Yezid, el-Ahves bin Hakim, Ferec bin Fedale ve Şam ehli rivayet etmiştir. Ve hadis münkerdir. Muhesir bu hadisi Salim'den işitmemiştir. Bilakis bu hadisi onların yanında sabit olmayan, kendisine Amr bin Dinar Kahraman Alu'z-Zubeyr denilen bir şeyh rivayet etmiştir."

Beşinci yol: Mesruk bin el-Merzuban'den, o da Hafs bin Ğıyas'dan, o da Hişam bin Hassan'dan, o da Abdullah bin Dinar'dan, o da ibni Ömer'den.

Mesruk bin el-Merzuban el-Kindi. Künyesi Ebu Said el-Kufi'dir. Ebu Hatim "Güçlü değildir. Hadisleri yazılır" demiştir. İbni Hacer "Saduktur. Evhamı var" der. Lakin Mesruk bin el-Merzuban bu rivayette teferrüt etmiştir. Hafs bin Ğıyas'ın diğer ve Mesruk'tan çok daha güçlü olan ravileri ondan böyle bir hadis rivayet etmemişlerdir. Ayrıca yukarıda zikrettiği hata bu senette de vaki olmuştur. Amr bin Dinar yerine Abdullah bin Dinar olarak rivayet edilmiş ve Salim senetten düşürülmüş.

Altıncı yol: Amr bin Eslem el-Hımsi işitmiş, Selm bin Meymun el-Havvas'dan, o da Ali bin Ata'dan, o da Ubeydullah el-Ömeri'den, o da Salim'dan, o da babası Abdullah'tan.

Selm bin Meymun er-Razi. Sika ravilerden tabisi olmayan münker haberler rivayet ederdi. İmam Ebu Hatim (*rahimehullah*) "*hadisi yazılmaz*" demiştir. Hadislerin hem senetlerini ve hem de metinlerini karıştırırdı. Hatta İmam ibni Hibban (*rahimehullah*) "*ona sikalar muvafakat etmezse onun rivayetleriyle delil getirmek batıldır*" der.

Aynı yoldan Ubeydullah el-Ömeri'den değil de Abdullah el-Ömeri'den rivayet edilmiştir. Abdullah el-Ömeri zayıftır.

Yedinci yol: Abdurrahman bin Zeyd bin Eslem'den, o da babası Zeyd bin Eslem'den, o da ibni Ömer'den.

Abdurrahman bin Zeyd bin Eslem el-Kureşi el-Adavi el-Medeni'dir. Zayıftır.

Sekizinci yol: Ömer bin Muhammed bin Zeyd işitmiş, Basralı bir kişiden, o da Salim'den, o da babasından, o da babasından.

Bu yoldan İmam el-Hakim (*rahimehullah*) "*Mustedrek*"inde ihraç etmiştir. Aynı yoldan ikinci bir rivayette Basralı kişiyi hiç zikretmemiştir. Ömer bin Muhammed bin Zeyd'den, o da Salim'den demiştir. İmam ed-Derakutni (*rahimehullah*) "*illel*" inde bu Basrali kişinin Amr bin Dinar Kahraman Alu'z-Zubeyr olduğunu açıklar.

Dokuzuncu yol: Ebu Muhammed Raşit el-Himmani'den, o da Ebu Yahya'dan, o da ibni Ömer'den, o da Ömer'den.

Ebu Yahya Amr bin Dinar Kahraman Alu'z-Zubeyr'dir.

Dolayısıyla muhterem kardeşim, görebildiğin gibi bu hadisin bütün rivayet yolları zayıftır. Zayıflık ise diğer zayıf rivayetlerle giderilecek bir zayıflık değildir. Hadisin şahitlerine gelince bir, Abdullah bin Amr (*radıyallahu anhuma*)'dan rivayet edilmiştir. Ama bu hadis ferttir ve senesinde Abdullah bin Lehia vardır. Ve iki, ibni Abbas (*radıyallahu anhuma*)'dan rivayet edilmiştir. Senesinde Nehşel bin Said bin Verdian vardır. Zayıftır ve hadisi metruktur.

Bu şahitler de hadisi güçlendirmiyor. Dolayısıyla sual ettiğin hadis zayıf, münker bir hadistir. Mütekaddim imamlarımızın hepsi bu hadisin zayıf, münker olduğuna hükmetmişlerdir. Ve bu ilmin ve her şeri ilmin ehli onlardır.

Dolayısıyla müteahhir ve hususen muasır bazı hadisçilerin bu hadisi tashih veya tahsin etmelerine iltifat etmemek lazımdır.

Son olarak bir tenbih: Bu hadiste lafzı geçen zikir zayıf değildir. Bilakis en kıymetli sözdür. Ancak haber, yani pazara girildiği vakit bu sözün söylenmesiyle mezkûr ecrin kazanılacağı sabit değildir. Dolayısıyla pazara girerken şöyle demek meşrudur demek caiz değildir veya kim pazara girer ve şöyle derse şu kadar ecri vardır demek caiz değildir. Çünkü bütün bu hususlar Şari'den gelen sabit habere dayanma mecburiyetindedir. Ama Allah (*azze ve celle*)'yi bu lafızla veya helal başka bir lafızla zikretmek helâ hariç her daim ve her yerde caizdir. Allahu A'lem.